

Formarea continuă ca spațiu al unității în diversitate. Reflecții și bune practici după un stagiu de *job shadowing* în Castilla y León

Prof. dr. Adriana Iacob

Profesor metodist, Casa Corpului Didactic Cluj

Rezumat

Articolul valorifică experiența unei mobilități Erasmus+ de tip *job shadowing*, desfășurată în Castilla y León, Spania, în perioada 27–29 mai 2025, în cadrul proiectului EU Mentor, coordonat de Casa Corpului Didactic Cluj. Pornind de la vizitele profesionale realizate la Centro de Formación del Profesorado en Idiomas Valladolid, la instituții de formare din Palencia, la CRFPTIC și la IES Virgen de la Calle, articolul propune o reflecție asupra rolului formatorului de cadre didactice în promovarea unei educații incluzive, europene și colaborative. Experiența observată în sistemul de formare continuă din Castilla y León evidențiază importanța unei rețele instituționale coerente, capabile să susțină profesorii în dezvoltarea competențelor lingvistice, digitale, interculturale și metodice. Din perspectiva activității de formator, mobilitatea a confirmat că unitatea în diversitate nu este doar o valoare declarată, ci un proces construit prin mentorat, reflecție, colaborare și transfer de bune practici.

Cuvinte-cheie: formare continuă, incluziune, Erasmus+, *job shadowing*, mentorat, digitalizare, internaționalizare, unitate în diversitate

1. Introducere

Într-o școală aflată într-o permanentă schimbare, formarea continuă a cadrelor didactice nu mai poate fi privită doar ca o obligație profesională sau ca o succesiune de cursuri parcurse periodic. Ea devine tot mai mult un spațiu de reflecție, de colaborare și de reconstrucție a sensului profesiei didactice. Profesorul de astăzi lucrează cu elevi diferiți, în contexte sociale, culturale și educaționale diverse, cu ritmuri de învățare diferite, cu acces inegal la resurse și cu nevoi tot mai complexe. În acest cadru, formatorul de cadre didactice are un rol esențial: acela de a crea punți între politici educaționale, nevoi reale ale școlii, practici pedagogice actuale și valori europene.

Pentru mine, activitatea de profesor-metodist la Casa Corpului Didactic Cluj a însemnat, în ultimii ani, mai mult decât proiectarea și susținerea unor activități de formare. A însemnat participare la dezvoltarea profesională a cadrelor didactice, sprijin pentru școli, elaborare de resurse educaționale, implicare în proiecte europene, activități de mentorat, reflecție pedagogică și adaptare continuă la nevoile profesorilor. În acest parcurs, proiectul Erasmus+ **EU Mentor**, coordonat de CCD Cluj, a oferit un cadru generos pentru conectarea formării continue cu dimensiunea europeană a educației.

Mobilitatea de tip *job shadowing* desfășurată în Castilla y León, în perioada 27–29 mai 2025, a reprezentat un moment important de reflecție profesională. Experiența a fost organizată în cadrul Fluxului 10, anul 2, al proiectului EU Mentor în cadrul acreditării Erasmus a CCD Cluj și a implicat participarea unei echipe de la această instituție. Activitatea a avut ca obiectiv observarea modului în care formarea continuă a cadrelor didactice este organizată instituțional în Castilla y León, cu accent pe dimensiunea multilingvistică, metodică, digitală, colaborativă și reflexivă a dezvoltării profesionale.

Acest articol nu este un jurnal de mobilitate, ci o încercare de a sintetiza, din perspectiva formatorului, câteva idei esențiale despre formarea continuă ca spațiu al incluziunii și al unității în diversitate.

2. Contextul mobilității: EU Mentor și formarea profesorilor în perspectivă europeană

Proiectul **EU Mentor** a creat pentru Casa Corpului Didactic Cluj un cadru de cooperare europeană, dezvoltare profesională și sprijin pentru școli. În logica acestui proiect, mobilitatea nu este doar o deplasare profesională, ci o experiență de învățare instituțională. Prin *job shadowing*, cadrele didactice și formatorii au ocazia să observe direct practici, mecanisme de organizare, culturi profesionale și moduri de colaborare care pot inspira schimbări în propriul context educațional.

Stagiul din Castilla y León a fost găzduit de **Centro de Formación del Profesorado en Idiomas Valladolid**, instituție cu rol important în formarea profesorilor în domeniul limbilor străine și al internaționalizării. Programul a inclus activități la Valladolid și Palencia, vizite în centre de formare, explorarea resurselor TIC, observarea unei școli implicate în proiecte europene și dialoguri cu reprezentanți ai sistemului educațional regional.

Din punctul de vedere al unui formator, una dintre cele mai importante lecții ale acestei experiențe a fost aceea că formarea continuă devine eficientă atunci când este susținută de o rețea instituțională clară. Profesorul nu este lăsat singur în fața schimbărilor, ci este sprijinit prin structuri, programe, resurse, mentori și comunități profesionale.

Această idee are o relevanță deosebită pentru tema **unității în diversitate**. Diversitatea nu se referă doar la elevi, ci și la profesori, școli, comunități, contexte de învățare și niveluri diferite de dezvoltare profesională. O cultură educațională incluzivă începe prin recunoașterea acestei diversități și prin construirea unor răspunsuri instituționale flexibile.

3. CFPI Valladolid: limba ca instrument de internaționalizare și incluziune

Prima zi a mobilității a fost dedicată activităților desfășurate la **Centro de Formación del Profesorado en Idiomas Valladolid**. Instituția a fost prezentată ca un spațiu de formare în care limbile străine nu sunt abordate doar ca discipline școlare, ci ca instrumente de internaționalizare, cooperare și deschidere culturală. În cadrul vizitei, echipa CCD Cluj a participat la o sesiune de formare privind metoda învățării **CLIL** (*Content and Language Integrated Learning*), care presupune învățarea integrată a conținutului și a limbii.

Din perspectiva formării continue, CLIL este relevant nu doar pentru profesorii de limbi străine, ci pentru orice cadru didactic interesat să creeze contexte de învățare interdisciplinare și interculturale. Într-o astfel de abordare, limba devine vehicul de acces la cunoaștere, iar conținutul disciplinar devine prilej de comunicare autentică. Pentru un profesor de fizică, de exemplu, o secvență CLIL poate transforma studiul fenomenelor naturale într-un context de dezvoltare simultană a vocabularului științific, a gândirii critice și a competențelor de comunicare.

Această perspectivă este profund incluzivă. Ea permite elevilor să învețe prin contexte multiple, să își valorifice experiențele lingvistice și culturale, să se apropie de cunoaștere prin limbaje diferite și să înțeleagă că învățarea nu este fragmentată rigid pe discipline. În același timp, pentru profesori, CLIL poate deveni un instrument de colaborare între catedre, de proiectare interdisciplinară și de conectare a școlii la spațiul european al educației.

Ca formator, am regăsit în această abordare o confirmare a unei idei pe care am încercat să o valorific în activitățile de formare: profesorii au nevoie de metode care să fie, în același timp, clare, aplicabile și deschise către adaptare. O bună practică nu este o rețetă fixă, ci un model care poate fi reinterpretat în funcție de context.

4. Palencia: tehnologie, mentorat și școală deschisă

A doua zi a mobilității a avut loc la Palencia și a oferit o imagine complexă asupra modului în care formarea continuă este conectată cu resursele digitale, mentoratul și realitatea școlii. Programul a inclus vizite la **Provincial Teacher Training Centre**, la **CREPTIC – centrul regional TIC** și la **IES Virgen de la Calle**.

Vizita la centrul provincial de formare a evidențiat importanța planificării activităților de dezvoltare profesională pornind de la nevoile reale din teritoriu. Acest aspect este esențial pentru orice sistem de formare continuă. Profesorii nu au nevoie doar de oferte generale, ci de programe relevante pentru contextul lor: școli urbane sau rurale, elevi cu nevoi diverse, resurse disponibile diferite, provocări specifice comunității.

În activitatea mea de formator, am observat constant că relevanța unei formări depinde de măsura în care profesorul se regăsește în situațiile analizate. De aceea, în proiectarea cursurilor și a materialelor de formare, am considerat importantă includerea exemplelor concrete, a studiilor de caz, a activităților practice și a resurselor transferabile. Profesorii apreciază acele contexte de formare în care nu li se vorbește abstract despre schimbare, ci li se oferă instrumente prin care pot produce schimbarea în propria clasă.

Vizita la **CREPTIC** a completat această perspectivă prin accentul pus pe tehnologie educațională. Ceea ce mi s-a părut important nu a fost doar existența unor resurse digitale, ci modul în care acestea erau integrate într-o viziune pedagogică. Tehnologia nu era tratată ca scop în sine, ci ca sprijin pentru învățare, colaborare, acces la resurse și dezvoltare profesională.

În contextul educației incluzive, digitalizarea are un potențial major, dar numai dacă este folosită cu sens. Platformele, instrumentele interactive, resursele educaționale deschise, ghidurile digitale sau materialele traductibile pot reduce distanțe, pot facilita accesul și pot permite adaptarea activităților la nevoi diferite. În același timp, digitalizarea poate accentua inegalități dacă nu este însoțită de sprijin, formare și reflecție pedagogică. De aceea, rolul formatorului este de a ajuta profesorii să aleagă instrumentele potrivite, să le integreze didactic și să le folosească în beneficiul real al elevilor.

Un alt moment semnificativ a fost vizita la **IES Virgen de la Calle**, unde am putut observa legătura dintre formarea profesorilor și viața concretă a școlii. Aici, ideile despre mentorat, proiecte europene, colaborare și implicarea elevilor au putut fi văzute în practică. Prezența profesorilor mentori alături de colegii debutanți și implicarea elevilor în proiecte Erasmus+ au ilustrat faptul că o școală deschisă nu este doar o școală care participă la proiecte, ci o școală care creează contexte de învățare pentru toți actorii săi: elevi, profesori, mentori, parteneri și comunitate.

5. Dialogul instituțional: formarea continuă ca liant între școală, comunitate și Europa

Ultima zi a mobilității a avut o dimensiune reflexivă și strategică. Revenirea la CFPI Valladolid a permis sintetizarea experiențelor, formularea unor idei de transfer și consolidarea dialogului profesional. Un moment important a fost întâlnirea cu reprezentanți ai **Junta de Castilla y León**, în

cadrul căreia au fost discutate perspective privind educația viitorului și rolul formării continue ca liant între școală, comunitate și Europa.

Această idee merită subliniată: formarea continuă nu poate fi izolată de viața școlii. Ea trebuie să fie conectată la strategiile instituționale, la nevoile comunității, la politicile educaționale și la valorile europene. În absența acestei conexiuni, formarea riscă să devină formală. În prezența ei, formarea poate deveni motor de schimbare.

Pentru secțiunea „Unitate în diversitate”, această perspectivă este foarte relevantă. Unitatea nu înseamnă uniformizare, iar diversitatea nu înseamnă fragmentare. Unitatea în diversitate presupune existența unor valori comune – respect, acces, colaborare, calitate, echitate – care se exprimă prin practici adaptate unor contexte diferite. În educație, această unitate se construiește prin instituții care cooperează, prin profesori care învață unii de la alții și prin elevi care sunt sprijiniți să participe activ la propria formare.

6. Bilanț profesional: formatorul ca mediator, mentor și creator de resurse

Privind retrospectiv activitatea mea de formator, experiența din Castilla y León a funcționat ca o oglindă profesională. Ea mi-a permis să revăd, într-un context european, câteva direcții care au definit activitatea mea la CCD Cluj: formarea continuă a profesorilor, sprijinul metodic, proiectele europene, mentoratul, resursele educaționale, digitalizarea și preocuparea pentru incluziune.

În activitatea de formator, am înțeles treptat că profesorii nu au nevoie doar de informații, ci de încredere profesională. Au nevoie de contexte în care să își poată exprima întrebările, dificultățile, reușitele și îndoielile. Au nevoie de exemple aplicabile, de instrumente clare, de modele flexibile și de oportunități de colaborare. Formarea continuă devine relevantă atunci când nu se limitează la transmiterea unor conținuturi, ci creează un spațiu în care profesorii își pot reconstrui practica.

În acest sens, rolul formatorului este multiplu.

Mai întâi, formatorul este **mediator** între documente, politici și realitatea clasei. Multe schimbări educaționale ajung la profesori sub forma unor cerințe, metodologii, programe sau priorități. Rolul formatorului este de a le traduce pedagogic, de a le face inteligibile și aplicabile.

Apoi, formatorul este **mentor**. El nu oferă doar soluții, ci însoțește procese de învățare profesională. Îi ajută pe profesori să reflecteze, să compare, să adapteze, să își formuleze propriile răspunsuri. În acest sens, mentoratul nu este rezervat doar debutanților; orice profesor are nevoie, în anumite momente ale carierei, de dialog profesional și sprijin.

Formatorul este și **creator de resurse**. În ultimii ani, o parte importantă a activității mele a fost legată de elaborarea de materiale de formare, ghiduri, suporturi de curs, exemple de activități, instrumente de lucru și resurse digitale. Aceste resurse au valoare atunci când pot fi folosite, adaptate și transferate. O resursă bună nu este doar corectă teoretic, ci și utilă profesorului care intră a doua zi la clasă.

În sfârșit, formatorul este **constructor de punți**: între școli, între profesori, între discipline, între generații profesionale, între experiența locală și cea europeană. Această dimensiune a fost foarte vizibilă în proiectul EU Mentor, care a adus împreună școli, profesori, formatori și parteneri europeni într-un proces comun de învățare.

7. Incluziunea ca principiu al formării continue

În educație, incluziunea este adesea asociată cu sprijinirea elevilor cu cerințe educaționale speciale sau cu integrarea elevilor aflați în situații de vulnerabilitate. Această perspectivă este necesară, dar nu suficientă. Incluziunea trebuie înțeleasă mai larg, ca principiu de organizare a învățării pentru toți.

Din perspectiva formării continue, incluziunea înseamnă acces la dezvoltare profesională pentru profesori din contexte diferite. Înseamnă cursuri relevante pentru școli rurale și urbane, pentru profesori cu experiență și profesori debutanți, pentru discipline diferite, pentru niveluri diferite de competență digitală sau lingvistică. Înseamnă activități de formare care nu presupun că toți participanții pornesc din același punct, ci creează spațiu pentru progres diferențiat.

Această înțelegere a incluziunii a fost confirmată de modelul observat în Castilla y León. Diversitatea profesorilor și a școlilor era abordată prin instituții specializate, prin programe adaptate și printr-o cultură a sprijinului profesional. CFPI Valladolid susținea dimensiunea lingvistică și internațională, CRFPTIC susținea dimensiunea digitală, centrele de formare răspundeau nevoilor teritoriale, iar școala vizitată demonstra cum aceste direcții se pot întâlni în practica educațională.

Pentru CCD Cluj, aceste exemple sunt valoroase nu pentru a fi copiate mecanic, ci pentru a inspira consolidarea unor direcții deja prezente: formare adaptată nevoilor profesorilor, resurse educaționale deschise, colaborare între școli, proiecte europene, mentorat și diseminare de bune practici.

8. De la experiență europeană la transfer local

O mobilitate Erasmus+ își atinge cu adevărat scopul atunci când experiența acumulată este transferată în activitatea instituției și în practica profesională a participanților. În cazul stagiului din Castilla y León, transferul poate fi gândit pe mai multe direcții.

Prima direcție este **dezvoltarea resurselor pentru profesori**. Experiențele observate pot inspira ghiduri, exemple de activități, module de formare și materiale de reflecție privind CLIL, digitalizarea, mentoratul și internaționalizarea.

A doua direcție este **consolidarea dimensiunii europene în formarea continuă**. Profesorii pot fi sprijiniți să înțeleagă mai bine oportunitățile Erasmus+, eTwinning, cooperarea internațională și utilizarea limbilor străine ca instrument de deschidere profesională.

A treia direcție este **susținerea culturii mentoratului**. Observarea relației dintre profesori mentori, debutanți și școli implicate în proiecte poate contribui la dezvoltarea unor modele de sprijin profesional aplicabile și în context românesc.

A patra direcție este **integrarea digitalizării cu sens pedagogic**. Experiența CRFPTIC arată că tehnologia devine relevantă doar atunci când este legată de nevoile profesorilor și ale elevilor. În formare, aceasta înseamnă mai puțin accent pe instrumente izolate și mai mult accent pe scenarii didactice, accesibilitate, colaborare și evaluare.

A cincea direcție este **promovarea incluziunii ca dimensiune transversală**. Incluziunea nu trebuie să fie doar tema unui curs, ci un principiu prezent în modul de proiectare a tuturor activităților de formare: limbaj clar, exemple variate, resurse adaptabile, activități colaborative, reflecție și respect pentru experiențele participanților.

9. Concluzii

Stagiul de job shadowing din Castilla y León a confirmat că formarea continuă este unul dintre cele mai importante spații în care se poate construi unitatea în diversitate. Prin formare, profesorii din contexte diferite pot intra în dialog, pot împărtăși experiențe, pot descoperi resurse comune și pot transforma diversitatea în sursă de învățare.

Pentru mine, ca profesor metodist și formator la Casa Corpului Didactic Cluj, această experiență a avut valoarea unui bilanț profesional. Ea a reconfirmat sensul unor direcții pe care le-am urmărit constant: sprijinirea profesorilor, dezvoltarea de resurse, promovarea colaborării, integrarea dimensiunii europene, utilizarea tehnologiei cu sens pedagogic și susținerea unei educații incluzive.

Unitatea în diversitate nu se construiește prin declarații, ci prin practici. Se construiește atunci când un profesor este sprijinit să învețe, când o școală este conectată la o rețea, când o resursă devine accesibilă, când o experiență europeană este transformată în instrument local, când mentoratul devine parte a culturii profesionale.

Experiența din Castilla y León a arătat că educația incluzivă nu aparține unei singure instituții, unei singure discipline sau unui singur proiect. Ea se construiește prin colaborare, prin formare continuă și prin încrederea că profesorii pot deveni, la rândul lor, multiplicatori ai schimbării.

În acest sens, activitatea formatorului este o activitate de legătură: între oameni, idei, școli și valori. Iar poate cea mai importantă lecție a acestui parcurs este că formarea continuă, atunci când este realizată cu profesionalism și empatie, poate transforma diversitatea experiențelor individuale într-o cultură comună a învățării.

Bibliografie / Webografie orientativă

1. Casa Corpului Didactic Cluj, proiectul **EU Mentor**, pagina Fluxului 10 – anul 2, 2024–2025, Castilla y León, 27–29 mai 2025.
2. Erasmus+, priorități europene privind incluziunea, transformarea digitală, participarea democratică și sustenabilitatea.
3. Documente și resurse interne ale proiectului EU Mentor privind formarea continuă, mentoratul, digitalizarea și incluziunea în școlile din consorțiu.
4. Materiale de formare și reflecție profesională elaborate în cadrul activităților CCD Cluj și al proiectelor europene coordonate/implementate de instituție.